

MEZIVÁLEČNÁ AMERICKÁ SOCIOLOGIE V OBRAZECH: FOTOALBUM OTAKARA MACHOTKY

Zdeněk R. Nešpor

Fakulta humanitních studií UK Praha

American Interwar Sociology in Pictures: Otakar Machotka's Photo Album

Abstract: The author presents fifteen photographs from the private album of Otakar Machotka (1899–1970), taken of prominent American sociologists and social scientists hailing from the interwar era. Machotka was one of the key personalities of Czech sociology in the given period, striving for its empiricization and internationalization, while at the same time he was an excellent expert on American and French sociology. He published a study on American sociology (1937) based on a research stay in Chicago and Los Angeles (and on his travels throughout the United States) in 1934–35. The photographs, which are published here for the first time, were taken at the same time. Although for methodological reasons we cannot consider them a sociological resource in the full sense, they provide interesting insight into the elite of the field at the time. The portraits are accompanied by short biographies, written by the publisher.

Keywords: American sociology; interwar sociology; Chicago school; history of sociology; key figures in sociology

Otakar Machotka (1899–1970), od jehož absolutoria na pražské univerzitě letos uběhlo sto let a od bratislavské habilitace devadesát, byl jedním z nejvýznamnějších českých sociologů před nástupem komunistického režimu (Bernsdorf 1959: 340–341; Nešpor a kol. 2013: 222–229; srov. Nešpor 2011: 137–156; Nešpor a kol. 2014: 146–271). Spolu s přáteli Zdeňkem Ullrichem (1901–1955) a Janem

Mertlem (1904–1978) a s o něco starším patronem Josefem Králem (1882–1978) platil za hlavní představitele tzv. pražské sociologické školy. Od teoretické sociologie přitom přešel k empirickým kvantitativním výzkumům, především v oblasti sociologie rodiny, práce a v sociální politice, aby se ještě později věnoval tématům sociálněpsychologickým (Nešpor 2015a). Protože zároveň, zejména v poválečném období, působil jako čelný představitel národněsocialistické strany a rozhodný odpůrce komunistů, v březnu 1948 odešel do exilu ve Spojených státech, kde na rozdíl od jiných běženců pokračoval v úspěšné, i když už ne tak hvězdné kariéře (Nešpor 2017).

Spolu s dalšími „pražskými“ sociology Machotka na konci dvacátých, a především v průběhu třicátých let inicioval empirizaci, zvědečtění a mezinárodní orientaci (části) české sociologie. Velkou – byť nikoli jedinou – inspiraci přitom nacházel v americké chicagské škole, jejíž podněty studoval přímo ve Spojených státech; Jiří Musil přitom soudí, že pražští sociologové byli v té době nejdůslednějšími a celosvětově nejlepšími následovníky tohoto směru (Musil 2012; k chicagské škole Bulmer 1984; Kurtz 1984; Balon 2011: 52–66). Machotka ze svých amerických pobytů (1934–35, 1947) vytěžil rovněž materiál pro širší, populárně odborný popis americké společnosti a kultury (Machotka 1946; Nešpor 2015b), a ještě před ním dokonce svěží analýzu fungování americké univerzitní vědy se zvláštním zřetelem k sociologii (Machotka 1937). Mnohé rozdílly mezi evropskými vědeckými „mnichy“ a „umělci“ na jedné straně a americkými „pastory“ a „byznysmeny“ na straně druhé, přitom zjevně přetrvávají dodnes, i když kontinentální a celosvětová věda po druhé světové válce masově přejímá americký model fungování – s jeho přednostmi, ale často i nedostatky.

Měl-li Machotka spolu s Ullrichem velmi dobrou teoretickou, literární znalost vůdčích světových sociologických škol již na konci dvacátých let (Machotka – Ullrich 1928), během dlouhodobého studijního pobytu v Chicagu a Los Angeles a cestování po Spojených státech ji v případě americké sociologie dále prohloubil. Dokázal pregnantně analyzovat tematickou a metodologickou šíři, ale i omezení a sociální podmínky fungování americké sociologie, stejně jako její veřejné a politické dopady (Machotka 1937: zejm. 54–71). Aniž by přitom podléhal iluzím o nadřazenosti americké sociologie sociologiím evropským – z nichž sám velmi dobře znal především francouzskou –, soudil, že amerikanizace evropských sociologických škol by mnoho nepřinesla: početně a svým vlivem rozmnožení, lépe materiálně zajištění vědci by většinou byli kvalitou své práce „prostřední a podprostřední, ... jejich spisy by byly méně zajímavé, než jsou spisy dnešních i průměrných amerických sociologů. Byly by to asi převážně

nehluboké obměny zápasů o principy nebo ideje a vyjasňování pojmů, kdežto ve Spojených státech je to vždy alespoň dobrý popis skutečnosti“ (ibid.: 71). Někteří škarohlídi se domnívají, že v posledních dekadách právě k tomu došlo, aniž by ovšem pro soudobou americkou sociologii platila jakákoli výjimka (Berger 2003).

Na tomto místě však netřeba diskutovat o charakteru a výsledcích současné sociologie. Letmý nástin díla Otakara Machotky má sloužit jako úvod k prezentaci jeho fotografií amerických sociologů. Jako většina tehdejších progresivních intelektuálů Machotka během svých amerických cest přirozeně také fotografoval (tři desítky vlastních snímků zdobí i jeho *Ameriku*), a to i vůdčí postavy tehdejší americké sociologie. Tyto snímky ovšem nikde neprezentoval, zůstaly v jeho soukromém fotoalbu, odkud je autorovi tohoto příspěvku zprostředkoval Machotkův syn Pavel (1936–2019), významný psycholog a v posledních dekadách svého života i teoretik výtvarného umění a aktivní umělec (Čermák 2019; Nešpor 2019). O genezi a případném výběru snímků naneštěstí nevíme nic. Nezachovaly se ani příslušné deníkové záznamy – ačkoli Otakar Machotka si v některých životních etapách cosi jako deník vedl –, ani původní negativy. Nevíme, kolik snímků se nezdařilo, zda některé nezůstaly mimo album, ani kolik jich nepřečkalo stěhování a dramatické etapy života svého autora. Dnes už se ani nemůžeme optat Pavla Machotky, odvezl-li si jeho otec či jiní členové rodiny fotografie během svého útěku do exilu (byť je to vysoce nepravděpodobné), dostal-li je později od příbuzných poštou (za svého života se do Československa už nikdy nepodíval, a i korespondenční styk s ohledem na nebezpečí pro adresáty začal až v šedesátých letech), nebo – což se zdá nejpravděpodobnější – shledali-li se s nimi jeho dědicové teprve po listopadu 1989.

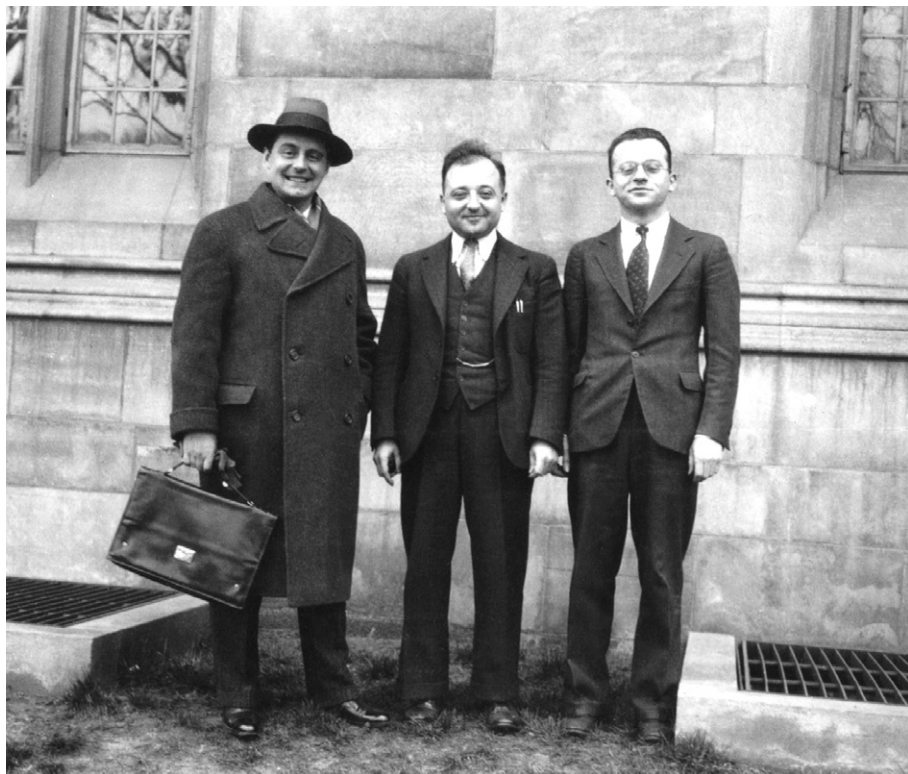
Přestože soubor Machotkových fotografií meziválečných amerických sociologů, případně badatelů v příbuzných oborech, nemůžeme považovat za relevantní vizuální pramen či součást (autorovy) sociologie americké sociologie, nepostrádá na zajímavosti. Přes všechny výhrady je jistým svědectvím o tom, koho ze svých současníků Otakar Machotka považoval za klíčové postavy, a současně ukázkou pozapomenutých a mnohdy dnes – alespoň vizuálně – sotva známých koryfejí oboru. Zdá se však, že Machotka vybíral dobře, většina portrétovaných se do dějin oboru skutečně zapsala, mnohdy ve světovém měřítku. Fotografie, prezentované až na uvedené výjimky v úplnosti a v pořadí, v jakém se v Machotkových fotoalbech vyskytují, jsou proto doplněny základními údaji o životě a díle portrétovaných osobností.

Ernest W. Burgess (1866–1966) se svojí sestrou (vlevo) a Machotkovou manželkou Jarmilou (zachycen rovněž na třech dalších fotografiích). Sociologii vystudoval v Chicagu (PhD. 1913), pak učil na několika provinčních vysokých školách a v roce 1916 se na svou alma mater vrátil, v roce 1927 získal *tenure* a na katedře působil i po svém emeritování v roce 1951. Spolu s R. E. Parkem je považován za zakladatele chicagské školy, a to jak v metodologické oblasti (společná kniha *Introduction to the Science of Sociology*, 1921), tak v oblasti sociologie města (kolektivní kniha *The City*, 1925, v níž představil model koncentrické zónace městského prostoru, populace a společenského provozu). Od třicátých let se věnoval také sociologii rodiny a v padesátých letech stárnutí, v obou případech prostřednictvím empirických a později do jisté míry i sociálněpsychologických metod (Bernsdorf 1959: 75–76; Rose 1955). Otakar Machotka, který byl i Burgessovým osobním přítelem, jej ve všech těchto oblastech následoval, rozvíjel je ovšem originálním vlastním způsobem.

Edwin H. Sutherland (1883–1950) vystudoval sociologii v Chicagu (PhD. 1913) a téměř dvě dekády působil na kratší úvazky na řadě spíše méně významných amerických univerzit, na konci dvacátých let také v newyorském úřadě pro sociální hygienu. V letech 1930–35 se jako *research professor* vrátil do Chicaga, nakonec však zakotvil na Indiana University, kde působil až do smrti. Stal se zakladatelem bloomingtonské školy kriminologie, přičemž sociologii zločinců a zločinu se věnoval již dříve (*Principles of Criminology*, 1924; *Twenty Thousand Homeless Men*, 1936 s H. J. Lockem). Jeho nejvýznamnějším dílem je studie *White Collar Crime* (1949), v níž ukázal, že ke zločinům dochází i rámci vyšších vrstev, přičemž jen někdy jde o specifické typy zločinnosti (Bernsdorf 1959: 552–554; Snodgrass 1985).

Louis Wirth (1897–1952) mezi O. Machotkou (vlevo) a neznámým kolegou; v souboru zachycen ještě jednou. Pocházel z rodiny židovských přistěhovalců z Německa a chicagské židovské ghetto se rovněž stalo předmětem jeho disertačního výzkumu na Chicagské univerzitě (PhD. 1926). Vedle sociální práce zde studoval i medicínu, a ačkoli se později stal jedním z představitelů chicagské školy, jeho disertace stála spíše na historii a studiu zvyků (Sumnerovy *folkways*). Po krátkém působení v New Orleansu se vrátil do Chicaga (1931), kde v roce 1940 získal profesuru. V letech 1949–52 byl prvním prezidentem Mezinárodní sociologické asociace (ISA). Věnoval se rozdílům venkovského a městského života, a i když s urbanizací spojoval modernizaci, zdůrazňoval rovněž její negativní důsledky – anonymizaci, zločinnost, rozvrat rodiny a další (*The Urban Society and Civilization*, 1940, editor; řada časopiseckých studií shrnutých v *Community Life and Social Policy*, 1956) (Bernsdorf 1959: 643–645; Salerno 1987).

William F. Ogburn (1886–1959) s O. Machotkou (vlevo); v souboru ještě jednou. Ogburn vystudoval sociologii na Kolumbijské univerzitě (PhD. 1912), na niž se po krátkém angažmá na Reed College vrátil (1914), na Chicagskou univerzitu přešel v roce 1927. Stal se přitom vedoucím katedry sociologie, dobově patřil mezi vůbec nejuznávanější americké sociology. Celoživotně se zabýval sociální změnou, přičemž formuloval teorii tak zvané kulturní mezery, vznikající různě rychlým vývojem jednotlivých institučních sfér či segmentů společnosti (*Social Change with Respect to Culture and Original Nature*, 1922). Při studiu sociálních změn se opíral o statistické údaje (Bernsdorf 1959: 420; Laslett 1991).

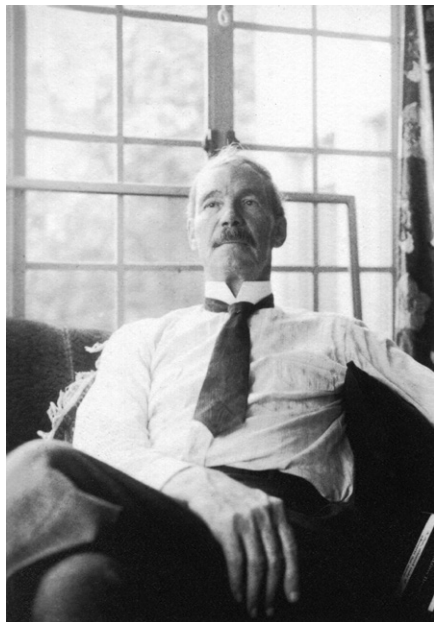
Herbert Blumer (1900–1987) s J. Machotkovou (vpravo); v souboru ještě jednou. Blumer studoval sociologii na Missourské univerzitě a do Chicaga přišel teprve jako doktorand (PhD. 1928), silně jej zde ovlivnil H. G. Mead, jehož místo po absoloriu také převzal. Na Chicagské univerzitě působil do roku 1952, kdy se stal vedoucím nové katedry sociologie na Kalifornské univerzitě v Berkeley. Působil zde i po svém emeritování (1967), prakticky až do konce života. Po několika méně významných výzkumech se Blumer začal věnovat sociologické teorii a metodologii (v roce 1937 zavedl pojem symbolický interakcionismus; stejnojmenná kniha 1969), z těchto pozic kritizoval i postupující převahu kvantitativních dotazníkových výzkumů, kritizoval však i Thomasova a Znanieckého *Polského rolníka*. Ve čtyřicátých letech se začal věnovat teorii a výzkumu sociálních hnutí (Bernsdorf 1959: 48; Symbolic Interaction 1988; Baugh 1990).

Ellsworth Faris (1874–1953) graduoval na Texaské křesťanské univerzitě (1896) a následujících sedm let strávil jako misionář v Belgickém Kongu (dnes Demokratická republika Kongo), načež si udělal doktorát z psychologie v Chicagu (1914). Několik let učil na Iowaské státní univerzitě a pak v letech 1919–39 na Chicagské univerzitě. Věnoval se hlavně sociálněpsychologickým otázkám a skupinovému tlaku na jedince, například v náboženských sektách (*Nature of Human Nature*, 1937) (Bernsdorf 1959: 146).

Robert E. Park (1864–1944), v souboru zastoupený celkem dvakrát. Vystudoval Michiganskou univerzitu (1887), kde se seznámil s pragmatismem (J. Dewey), a více než deset let pracoval jako novinář. Pak studoval filosofii a psychologii na Harvardově univerzitě (M.A. 1899) a v Berlíně a Heidelbergu (Dr. phil. 1904). Jako učitel se krátce vrátil na Harvard, v letech 1905–14 zajišťoval public relations černošského Tuskegee Institutu (dnešní stejnojmenné univerzity). Z podnětu W. I. Thomase přešel na Chicagskou univerzitu (1914–33), závěr života strávil jako hostující profesor Fiskovy univerzity v Nashville. V textech z první a počátku druhé dekády 20. století se Park věnoval rasové problematice (soužití bělochů s černochoy, ale i moderní migrace; vrcholem je pozdní shrnutí *Race and Culture*, 1950), už tehdy přitom uvažoval v termínech „humánní ekologie“ (jeho vlastní termín). Tuto perspektivu dále rozvinul ve spolupráci s E. W. Burhessem (řada společných děl, včetně fenomenálních prací *Introduction to the Science of Sociology*, 1921, a *The City*, 1925), čímž položili základ chicagské školy. Tematicke rasové, sociální i geografické segmentace společnosti a jejich vzájemných vazeb zůstal věrný i v dalších dílech (posthumní výběry *Human Communities*, 1952; *On Social Control and Collective Behavior*, 1967) (Berndorf 1959: 430–434; Matthews 1977; Rauschenbusch 1979; Lindner 1996).

Kimball Young (1893–1972) byl vnukem druhého prezidenta mormonské církve Brigham Younga, na Univerzitě Brigham Younga rovněž graduoval (1915). Sám však víru svatých posledních dní opustil a stal se středoškolským učitelem, pak vystudoval sociologii v Chicagu a psychologii na Stanfordově univerzitě (PhD. 1921). Jako učitel vystřídal několik různě významných univerzit, mimo jiné Wisconsinskou univerzitu v Madisonu a Severozápadní univerzitu v Evanstonu, badatelsky se věnoval hlavně sociální psychologii (*Social Psychology*, 1930; *Personality and Problems of Adjustment*, 1941) (Bernsdorf 1959: 651).

Edward A. Ross (1866–1951) po studiích na Coeově koleji a krátkém učitel-ském angažmá na obchodní škole stážoval v Německu, doktorát z politické ekono-mie obhájil na Univerzitě Johnse Hopkinse (1891). Pak přednášel v Indianě, na Cornellově a Stanfordově univerzitě a v Nebrasce. Ze Stanfordovy univerzity musel odejít po skandálu, způsobeném jeho ostře protiimigračními názory proti asijským přistěhovalcům a jejich zaměstnávání (příčemž rodina Stanfordů vydělala obrovské jmění jejich zaměstnáváním při stavbě železnic). Trvalé angažmá nakonec získal na Wisconsinské univerzitě v Madisonu (1905–37). Vedle rasových otázek (*The Changing Chinese*, 1911; *The Old World and the New*, 1914) se věnoval sociologii náboženství (*Sin and Society*, 1907) a sociální politice, včetně reflexe ruského komunismu (*Russia in Upheaval*, 1918; *The Soviet Republic*, 1923), ve třicátých letech se podílel na prosazování programu New Deal (Bernsdorf 1959: 466–467; Gillin 1937; Weinberg 1972).

Margaret Meadová (1901–1978) vystudovala antropologii na Kolumbijské univerzitě (PhD. 1929), disertační výzkum věnovala dospívání dívek na Samojských ostrovech. Následně na Nové Guineji a na Bali studovala sexuální role, ve svých dílech razila přesvědčení o jejich kulturní podmíněnosti. Je považována za jednu z nejvýznamnějších osobností sociální antropologie, i když metodologie jejích výzkumů byla v posledních dekadách zpochybněna. Mezi její nejvýznamnější díla patří *Coming of Age in Samoa* (1927), *Sex and Temperament in Three Primitive Societies* (1935), *Male and Female* (1949), *Continuities in Cultural Evolution* (1964) a *Culture and Commitment* (1970). Celoživotně působila v Americkém přírodovědném muzeu v New Yorku, vedle toho učila na New School for Social Research, Kolumbijské a Fordhamově univerzitě (Bernsdorf 1959: 374–375; Freeman 1983; Howard 1984; Lutkehaus 2008).

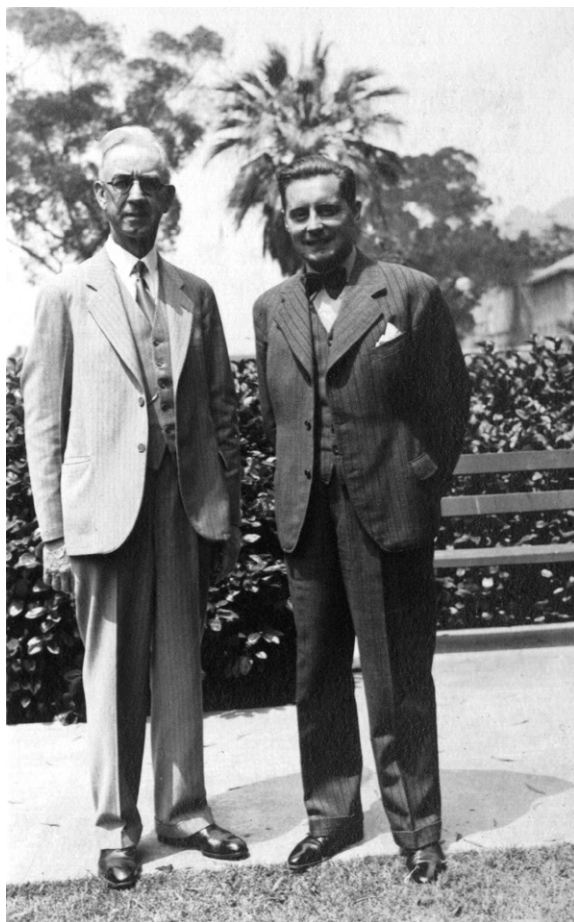

Frederic M. Thrasher (1892–1962) vystudoval sociologii v Chicagu (PhD. 1926), jako jeden z výrazných představitelů Chicagské školy. Disertaci věnoval chicagským gangům (*The Gang*, 1927), zločinnosti mládeže se věnoval i později. V roce 1930 přešel na Newyorskou univerzitu, kde působil až do penzionování v roce 1959.

Robert S. Lynd (1892–1970) vystudoval Princetonskou univerzitu a krátce působil jako novinář, pak sloužil v první světové válce. Po válce se vrátil k publicistice a zároveň vystudoval teologii v Union Theological Seminary, navštěvoval přitom rovněž přednášky na New School for Social Research. V roce 1923 se stal zaměstnancem Rockefellerova Institutu pro sociální a náboženský výzkum a společně se svou ženou Helen (1896–1982) začal stacionární výzkum sociálních vztahů v Muncii v Indianě; společná studie *Middletown* (1929) byla fenomenálním úspěchem a oběma manželům otevřela cestu k akademické kariéře. Robert Lynd na jejím základě získal doktorát a hned i *tenure* na Kolumbijské

univerzitě (1931), kde působil až do penzionování v roce 1960. Vlastní výzkumy přitom manželé Lyndovi podrobili kritické revizi (*Middletown in Transition*, 1937), stejně jako postavení sociálních věd v americké společnosti (*Knowledge for What?*, 1939) (Bernsdorf 1959: 339–340). Pro dobové genderové vztahy ve vědě je ovšem příznačné, že H. Lyndová, nezpochybnitelná a významná spoluautorka middletownských studií, se sice rovněž stala profesorkou, ovšem na méně významných univerzitách než její manžel, a pominul ji nejen Bernsdorfův lexikon světových sociologů, ale i O. Machotka jako jejich fotograf.

C. M. Case (?), blíže neznámý sociolog z Univerzity Jižní Kalifornie, s O. Machotkou (vpravo).

Pauline V. Youngová (1896–1977) s manželem. Pocházela z ruského záboru Polska, do Spojených států imigrovala na počátku první světové války a vystudovala sociologii v Chicagu a na Univerzitě Jižní Kalifornie (PhD. 1930). Věnovala se výzkumu imigrantů (*The Pilgrims of Russian-Town*, 1932) a sociologické metodologii (*Scientific Social Surveys and Research*, 1939) (Bernsdorf 1959: 652).

Emory S. Bogardus (1882–1973), v souboru zachycen ještě na dvou dalších fotografiích. Bogardus studoval sociologii na Severozápadní a Chicagské univerzitě (PhD. 1911), načež byl jmenován profesorem na Univerzitě Jižní Kalifornie v Los Angeles, kde setrval po celou svou kariéru. Věnoval se výzkumu mexických imigrantů (*The Mexican in the United States*, 1934), ale především sociologické a sociálněpsychologické metodologii (*The New Social Research*, 1923; *Fundamentals of Social Psychology*, 1924; *The Development of Social Thought*, 1940) (Bernsdorf: 51–52).

Jestliže se v době Machotkova výzkumu ve Spojených státech sociologii profesionálně věnovalo asi 1 200 vědců (Machotka 1937: 70; srov. Cuin – Gresle 2004: 155–163; Calhoun 2007: 225–280), výběr patnácti z nich – z toho dvou žen – je opravdu zásadní selekcí. Nevíme přitom, byl-li veden jenom na základě vědeckých kritérií, jak je vnímal autor fotografií (i v tom případě by šlo o velmi dobrý výběr, byť chicagská škola již ve třicátých letech ztrácela lesk ve prospěch sociologie a sociální antropologie na Kolumbijské univerzitě), nebo zda (spíše) do něj vstupovala i jiná hlediska. Je zjevné, že Machotka své kolegy fotografoval především tam, kde dlouhodobě stážoval a kde měl i osobní vazby, tedy na Chicagské univerzitě a na Univerzitě Jižní Kalifornie v Los Angeles.

V obou případech zachytil většinu objektivně nejvýznamnějších postav, s nimiž se mohl osobně setkat (mezi chicagskými sociology tak chybí například Everett Hughes, který tehdy působil na McGillově univerzitě, a samozřejmě W. I. Thomas, který po mimomanželském skandálu musel přesídlit do New Yorku), zatímco jinde své kolegy zaznamenával jenom výběrově. Překvapivá je přitom především absence Harvardovy univerzity, kde katedru sociologie tehdy vedl Pitirim Sorokin, s nímž se Machotka snad poznal již během jeho pražského pobytu a s nímž každopádně udržoval styky později, avšak možná byla důvodem právě tato osobní známost.

Machotka každopádně fotografoval nejen z kognitivních, ale i společenských důvodů a nemínil zřejmě své fotografie nikde veřejně prezentovat. Nebo tak alespoň neučinil. Fotografoval pro sebe, často se nechal fotografovat sám, nebo snímky komponoval se svou manželkou, která jej doprovázela, případně s dalšími osobami (tyto fotografie jsou více zastoupeny mezi snímky zde nezařazenými). Jeho fotografie jsou dokladem toho, jak vypadali, jak se prezentovali a v neposlední řadě třeba i strojili významní američtí sociální vědci meziválečného období. Stejně jako nostalgickou vzpomínkou na věk a společnost, v níž sociologie jako obor požívala vysokého respektu a byla štědře dotována. Již proto snad stojí za to jejich prezentace, i když se můžeme domnívat, že Machotkovy snímky nesou i další zajímavé obsahy a významy.

Zdeněk R. Nešpor je historik a sociolog, řádný člen Učené společnosti ČR. Vede katedru historie na Fakultě humanitních studií UK a oddělení ekonomických a náboženských studií na Sociologickém ústavu AV ČR. Snaží se popírat Machotkovo diktum, že „u nás [je] vědec nucen publikovati jen na počátku své dráhy, aby se habilitoval a stal profesorem“ (Machotka 1937: 25).

Kontakt: zdenek.nespor@soc.cas.cz

Literatura

- Balon, Jan. 2011. *Sociologie v USA. Historické kontextualizace*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Baugh, Kenneth. 1990. *The Methodology of Herbert Blumer*. Cambridge: Cambridge UP.
- Berger, Peter L. 2003. „Dodatek: Co se to stalo sociologii?“ Pp. 177–182 in Týž: *Pozvání do sociologie. Humanistická perspektiva*. Brno: Barrister & Principal.
- Bernsdorf, Wilhelm. 1959. *Internationales Soziologenlexikon*. Stuttgart: F. Enke.
- Bulmer, Martin. 1984. *The Chicago School of Sociology. Institutionalization, Diversity, and the Rise of Sociological Research*. Chicago: University of Chicago Press.
- Calhoun, Craig (ed.). 2007. *Sociology in America. A History*. Chicago – London: University of Chicago Press.
- Cuin, Charles-Henry – Gresle, François. 2004. *Dějiny sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Čermák, Ivo. 2019. „Pavel Machotka. Život a dílo.“ *Československá psychologie* 63, 2019, 6: 691–705.
- Freeman, Derek. 1983. *Margaret Mead and Samoa*. Cambridge: Harvard UP.
- Gillin, John L. 1937. „The Personality of Edward Alsworth Ross.“ *American Journal of Sociology* 42, 1937, 4: 534–542.
- Howard, Jane. 1984. *Margaret Mead. A Life*. New York: Simon and Schuster.
- Kurtz, Lester R. 1984. *Evaluating Chicago Sociology. A Guide to the Literature, with an Annotated Bibliography*. Chicago: University of Chicago Press.
- Laslett, Barbara. 1991. „Biography as Historical Sociology. The Case of William Fielding Ogburn.“ *Theory and Society* 20, 1981, 4: 511–538.
- Lindner, Rolf. 1996. *The Reportage of Urban Culture. Robert Park and the Chicago School*. Cambridge: Cambridge UP.
- Lutkehaus, Nancy C. 2008. *Margaret Mead. The Making of an American Icon*. Princeton: Princeton UP.
- Machotka, Otakar. 1937. *Americká sociologie. Sociální podmínky vzniku a rozvoje*. Praha: Melantrich.
- Machotka, Otakar. 1946. *Amerika. Její duch a život*. Praha: Melantrich.
- Machotka, Otakar – Ullrich, Zdeněk. 1928. *Sociologie v moderním životě. Směry, organizace, úkoly*. Praha: Orbis.
- Matthews, Fred H. 1977. *Quest for an American Sociology. Robert E. Park and the Chicago School*. Toronto: University of Toronto Press.
- Musil, Jiří. 2012. „Chicagská škola a česká sociologie.“ *Lidé města* 14, 2012, 3: 395–419.
- Nešpor, Zdeněk R. 2011. *Republika sociologů. Zlatá éra české sociologie v meziválečném období a krátce po druhé světové válce*. Praha: Scriptorium.
- Nešpor, Zdeněk R. 2015a. „Neznámé počátky české sociální psychologie. Otakar Machotka: Úloha nevědomého činitele ve společenském chování.“ *Československá psychologie* 59, 2015, 3: 252–288.
- Nešpor, Zdeněk R. 2015b. „Poválečné Spojené státy americké očima českého sociologa. Nepublikovaná reflexe Otakara Machotky v kontextech.“ *Lidé města* 17, 2015, 1: 137–175.

- Nešpor, Zdeněk R. 2015. „Opustíš-li mne, zahyneš... Akademická dráha Otakara Machotky a dalších českých sociologů v emigraci po únoru 1948.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 53, 2017, 5: 737–764.
- Nešpor, Zdeněk R. 2019. „Zemřel Pavel Machotka.“ *Lidé města* 21, 2019, 1: 165–167.
- Nešpor, Zdeněk R. a kol. 2013. *Slovník českých sociologů*. Praha: Academia.
- Nešpor, Zdeněk R. a kol. 2014. *Dějiny české sociologie*. Praha: Academia.
- Rauschenbush, Winifred. 1979. *Robert E. Park. Biography of a Sociologist*. Durham: Duke UP.
- Rose, Arnold M. 1955. „The Contributions of Ernest W. Burgess to Sociology.“ *Midwest Sociologist* 17, 1955, 1: 7–13.
- Salerno, Roger A. 1987. *Louis Wirth. A Bio-Bibliography*. New York – Westport – London: Bloomsbury.
- Snodgrass, Jon. 1985. „A Biographical Sketch and Review of the Work of Edwin H. Sutherland.“ *History of Sociology* 6, 1985, 1: 55–67.
- Symbolic Interaction. 1988. *Special issue on Herbert Blumer's Legacy. Symbolic Interaction* 11, 1988, 1.
- Weinberg, Julius. 1972. *Edward Alsworth Ross and the Sociology of Progressivism*. Madison: State Historical Society of Wisconsin.